

Kjell Ola Dahl

Eddy Waumans

Kjell Ola Dahl heeft al een behoorlijk aantal heel geslaagde misdaadromans geschreven. In de meeste daarvan speelt het Oslose politieduo Gunnarstranda en Frølich de hoofdrol, en die zijn in het Nederlands vertaald.

Dødens investeringer (1993) was Dahls debuut, en daar wordt het al snel duidelijk dat de twee hoofdfiguren Gunnarstranda en Frølich ("Franken" voor de vrienden) zeker in fysiek opzicht elkaars tegenpolen zijn. Gunnarstranda is een opvallende figuur:

det lyste ingen naturlig autoritet fra hans tynne og korte kropp. Han målte én fireogseksti på strømpeløsten. Alle hans sjuogfemti år hadde satt sine spor. Fjeset var rynket og issen blank, nesten skallet. Bare en liten rufsete kvast med hår klamret seg stadig fast.[...] en [...] småting med loslitt frakk, nikotिंगule fingre og svimerker på skjorta. (11) ¹

Het feit dat hij al een paar jaar weduwnaar is verklaart op zijn minst het laatste. Hij deelt zijn huis met een goudvis, die ook al een eigenaardige naam heeft (Kalfatrus).

Voor wie met hem als politieman te maken krijgt is Gunnarstranda niet echt de aangenaamste: een *hissigpropp* (26)² die niet echt veel empathie toont voor wie hij op de rooster legt. "Fortsett" is het woord waarmee hij Frølich tot meer spoed in diens uiteenzetting aanzet. Zijn begroeting aan de telefoon ("Vær vennlig å fatte Dem i korthet") zegt ook al één en ander.

In Kvinnen i plast (2010) bijvoorbeeld amuseren Frølich en een ander lid van Gunnarstranda's team, Emil Yttergerde, zich met speculaties over wat een geschikte marteling voor Gunnarstranda zou zijn. Yttergerde stelt voor hem op te sluiten in een kamer met een codeslot. De code moest hij dan achterhalen een pc in de kamer, en op die pc zouden drie toetsen ontbreken; de toetsen die hij nodig zou hebben om de pc opnieuw op te starten wanneer die vastliep. Voor Frølich is dit te lastig. Hij stelt voor om Gunnarstranda vast te binden op een stoel met lucifers onder zijn oogleden en hem dan een hele zaterdagavond naar tv laten kijken, naar alle afleveringen van "Klasgenoten" ...

Frølich is wel een imposante figuur:

Det var trangt i forsetet med Frølich som sjåfør. Svære karen stanget knærne nesten opp i rattet enda setet

¹ zijn kleine magere lichaam straalde geen natuurlijke autoriteit uit. Op kousenvoeten mat hij maar één meter vierenzestig. Al zijn 57 jaren hadden hun sporen nagelaten. Zijn gezicht was gerimpeld en zijn schedel bijna kaal. Slechts een klein plukje haar klampte zich nog vast. [...] zo'n petieterig mannetje met een tot op de draad versleten jas, nicotinegele vingers en verschroide plekken op zijn overhemd. (11) (vertaling Carla Joustra)

² heethoofd (24) (ver'taling Carla Joustra)

*var skjøvet så langt tilbake som det gikk (22)*³

Hij heeft een

*svart helskegg med grå stenk akkurat som håret. Hår og skjegg var stritt som en piassavakost. Til Gunnarstrandas misunnelse. Eneste trøsten var antydningen av grått, enda fyren ikke hadde fylt tretti. (22)*⁴

Frølich heeft een latrelatie met Eva-Britt:

*Han og Eva-Britt hadde gått i samme klasse en gang. Hadde mistet all kontakt med hverandre, inntil de møttes igjen for tre år siden. På treogtjuebussen. Ei timeglassformet jente med barnevogn hadde forsøkt å buksere vogna opp i bussen og han hadde kjent henne igjen da han hoppet ut for å hjelpe. To timer senere lå de i samme seng på hans studenthybel og mintes gamle dager mens Julie på seksten måneder sov i sportsvogna på felleskjøkkenet. De bodde sammen i egen leilighet, Julie og mammaen hennes. Eva-Britt hadde dårlig erfaring med tette forhold. (38-39)*⁵

In Dødens investeringer onderzoeken Gunnarstranda en Frølich de moord op Reidun Rosendal. Met Software Partners, de firma waarvoor ze werkt, blijkt er heel wat loos te zijn, maar wat en of dat iets met de moord te maken heeft is niet meteen duidelijk. En Reidun is niet de enige die het loodje legt.

Kjell Ola Dahl heeft een deel van zijn mosterd duidelijk bij de Amerikaanse hard-boiled politieromans gehaald. De figuren met wie Gunnarstranda en Frølich te maken krijgen zijn niet echt van de aangenaamste. Zo is er onder andere een belangrijke rol weggelegd voor een pornomaan op leeftijd. Maar ook de politie heeft boter op het hoofd: de leider van het politie-interventieteam opereert in pure Rambostijl.

Na Dødens investeringer verliepen er zeven jaar voor Dahl in En liten gyllen ring (2000) weer met het politieduo op de proppen kwam. Veel is er niet veranderd in de verhouding tussen Gunnarstranda en Frølich: de eerste raakt nog altijd even vlug geïrriteerd en de tweede ziet er nog net hetzelfde uit:

*Frølichs mage begynte å vokse ved overste ribbein, og når han satt opprett i en stol slik som nå, var det kun et tidspørsmål før magen kunne brukes som kaffebord. (91)*⁶

³ Het was krap op de voorbank met Frølich als chauffeur. De grote man zat haast met zijn knieën tegen het stuur geklemd, terwijl hij z'n stoel zo ver mogelijk naar achteren had geschoven. (20) (vertaling Carla Joustra)

⁴ Net als zijn haar was zijn baard zwart met hier en daar een grijze haar; beide zo stug als een straatbezem. Tot Gunnarstranda's afgunst. Zijn enige troost waren de grijze haren; de man was nog geen dertig. (20) (vertaling Carla Joustra)

⁵ Eva-Britt en hij hadden ooit in dezelfde klas gezeten. Daarna waren ze elkaar uit het oog verloren, tot ze elkaar drie jaar geleden in lijn 23 weer hadden ontmoet. Een zandlopervormige vrouw met een kinderwagen probeerde in de bus te stappen en hij had haar herkend toen hij opsprong om haar te helpen.

Twee uur later lagen ze in hetzelfde bed herinneringen op te halen aan vroeger, terwijl Julie van zestien maanden in de gemeenschappelijke keuken in haar wagen lag te slapen. Ze woonden met z'n tweeën in een flat, Julie en haar mama. Eva-Britt had slechte ervaringen met relaties. (35) (vertaling Carla Joustra)

⁶ Frølichs buik begon bij zijn bovenste ribben en als hij zo op een stoel zat, leek het nog slechts een kwestie van tijd tot hij zijn buik als koffietafel kon gebruiken. (106) (vertaling Carla Joustra)

In En liten gyllen ring moeten ze de moord op Katrine Bratterud, een afgekickte narcomane en ex-prostituee zien op te lossen. Bratterud werd vermoord na een feestje in het ontwenningencentrum dat haar begeleid had. Een aantal van de medewerkers van dat centrum staan op het verdachtenlijstje, maar er is ook Bratteruds vroegere pooier en misschien is er wel een verband met een nooit opgeloste moord? Een geslaagde detectiveroman, ook al komt hij wat traag op gang.

In Mannen i vinduet (2001) wordt een oude man vermoord en daarna naakt in de etalage van zijn winkel letterlijk en figuurlijk te kijk gezet. Weer is het Frølich die hypothesen in elkaar knutselt en Gunnarstranda die er gaten in prikt – met het neerhalen van de constructies van officier van justitie Fristad (een lichtgewicht) heeft hij aanzienlijk minder moeite. Het is overigens opvallend hoe de Tweede Wereldoorlog als inspiratiebron steeds weer opduikt bij auteurs die hem meegemaakt hebben. Andere voorbeelden zijn o. a. Kim Småge, Lars Saabye Christensen, Gunnar Staalesen en Fredrik Skagen.

Ook nu gunt Dahl ons weer een kijkje in het privéleven van zijn speurders. Wordt het wat tussen weduenaar Gunnarstranda en de gescheiden Tove Granaas, die hij in En liten gyllen ring ontmoet heeft? Frølichs relatie met Eva-Britt staat dan weer op een laag pitje en hij laat zijn oog vallen op collega Gøril.

Extra's zijn het intrigerende beeld dat Kjell Ola Dahl creëert van de blijkbaar complexe persoonlijkheid van de vermoorde man en het spelletje "vind de verwijzingen in de titels". Terje Stemland vindt Mannen i vinduet "minst på høyde med En liten gyllen ring."7. Øystein Rottum noemt de roman "et nytt høydepunkt i Dahls krimkarriere": "litterær, velskrevet og elegant komponert."8. Ze hebben allebei volkomen gelijk.

In Lille tambur (2003) worden Gunnarstranda and Frølich gedwongen hun horizon te verwijden:

"Mister. Please, mister."

Frølich summet seg og fikk øyekontakt med den ene av tre fillete smågutter som kikket opp på ham med utstrakte hender. Han grov i lommene. Faen, ingen småmynter. [...] Én eneste krøllete seddel.

"Pleaste mister, you, Mzee, give me some money." De to nærmeste var eldre enn han som sto bakerst i rekken og sugde på en finger. Guttens beskjedenhet tiltalte Frølich, som rakte seddelen til gutten. Denne snappet seddelen lynraskt til seg og løp som en pil over gaten. En varebil bråbemsset og tutet. Frølich trodde hjertet skulle slutte å slå. Men gutten varet faren i siste sekund og skjente mot høyre. Han løp med halen av kamerater etter seg. De to vennene skjelte og smelte like aggressivt som bilføreren. Frank

---

7 op zijn minst van hetzelfde niveau als En liten gyllen ring

8 een nieuw hoogtepunt in Dahls carrière als detectiveschrijver.[...] literair, goed geschreven en elegant gecomponeerd.

Frølich kjente seg svimmel. En fillete olding, vansiret av lepra, kom skjenende mot ham med fingerstumpene utstrakt. Frølich tverrvendte og gikk med hurtige skritt oppover gaten. (214-215)⁹

Frølich, die in het boek een belangrijker rol speelt dan Gunnarstranda, bevindt zich in Kenia, en wordt daar geconfronteerd met de dubbelzinnigheid van de Westerse "hulp":

Noen skjøt inn penger i fabrikker for å høste av fiskeriet. Disse noen organiserte distribusjon av fisken. Noen fikk kjølebiler til å hente fisken i landsbyene. Men fiskerlandsbyene har ikke strøm, så fisken kan ikke lagres der. Fiskeren kan derfor ikke forhandle om pris, de må handle raskt for å få solgt ferskvarene sine, og tvunget til å akseptere pristilbudet fra oppkjøpere – som selvfølgelig ligger lavt. Slik sett gjør skjebnen at fiskerne forblir fattige. Fisken blir lagt på is og transportert i kjølebiler til slike fabrikker. [...] Fisket ble eksportindustri fordi fisk ble definert som en nasjonal ressurs som skulle blåse liv i den nasjonale økonomien. Slik kom utsikten til å tjene mer penger, for noen – som sørget for å sette trålere på sjøen. Fangstkvotene steg og steg på nittitallet, samtidig som fisken man hentet opp av sjøen bare ble mindre og mindre. Kvinnene som før hadde vært sysselsatt i distribusjon av fisk, ble arbeidsløse. Prisene på fisk begynte å stige i byene omkring sjøen. Fisk var ikke lenger mat som vanlige folk hadde råd til å spise. Barn begynte å sulte. De beste fiskeplassene begynte å gå tomme. (258)¹⁰

Maar waarom bevindt Frølich zich eigenlijk in Kenia? Hij is daar door Gunnarstranda naar toe gezonden om informatie te verzamelen over een moord die in Oslo plaatsvond. Kristine Ramm, een studente die wat bijverdiende als dienstster in een bar, werd dood gevonden in een auto in een ondergrondse parkeergarage. Op het eerste gezicht leek de doodsoorzaak een overdosis verdovende middelen te zijn, maar de lijkschouwing bracht aan het licht dat ze verdoofd werd vóór de injectie.

---

⁹ "Mister. Please, mister."

Frølich riep zichzelf tot de orde en kreeg oogcontact met een van de drie smerige kleine jongetjes die met uitgestrekte handen naar hem opkeken. Hij zocht in zijn zakken. Verdomme, geen kleingeld. [...] een opgekruld bankbiljet.

"Please mister, you, Mzee, give me some money." De twee jongens die het dichtstbij stonden, waren ouder dan de jongen die achteraan op een vinger stond te zuigen. Zijn bescheidenheid sprak Frølich aan en hij gaf hem het biljet. Hij greep het pijlsnel uit zijn hand en liep als de gesmeerde bliksem de weg over. Een bestelbusje toeterde en remde voluit. Frølich dacht dat zijn hart stil zou blijven staan, maar de jongen ontdekte op het laatste moment het gevaar en week uit naar rechts. Hij liep met zijn kameraden achter zich aan. De beide vriendjes scholden en brulden net zo hard als de chauffeur van de auto. Frank Frølich voelde zich draaierig. Een oude, beschonken man, ontsierd door lepra, kwam met uitgestrekte vingerstompjes op hem af strompelen. Frølich draaide zich meteen om en liep met grote passen de straat door. (212) (vertaling Carla Joustra)

¹⁰ Bepaalde mensen investeerden geld in fabrieken om profijt te trekken van de visserij. En deze bepaalde mensen organiseerden de distributie van de vis en schaften koelauto's aan om de vis in de dorpen op te halen. De vissersdorpen hebben geen stroom, dus ze kunnen de vis zelf niet opslaan. De vissers kunnen daarom niet over de prijs onderhandelen, ze moeten snel zaken doen om hun verse waren te verkopen en zijn gedwongen om de prijs van de opkopers te accepteren, die natuurlijk heel laag ligt. Zo zorgt het lot ervoor dat de vissers arm blijven. De vis wordt op ijs gelegd en in koelwagens naar de fabrieken gebracht. [...] De visserij werd een exportindustrie omdat vis gedefinieerd werd als een nationale hulpbron die de nationale economie tot leven moest brengen. En dat schiep mogelijkheden voor nog meer diensten, voor bepaalde mensen, die ervoor zorgden dat er trailers op het meer werden ingezet. De vangstquota stegen in de loop van de jaren negentig, terwijl de hoeveelheid vis die uit het meer werd opgehaald steeds kleiner werd. De vrouwen die eerst aan het werk waren in de distributie van vis, werden werkloos. In de steden rond het meer steeg de prijs van de vis en gewone mensen hadden geen geld genoeg om nog vis te kunnen eten. Kinderen leden honger. De beste visgronden raakten leeg. (254) (vertaling Carla Joustra)

Kristine Ramm werd het laatst gezien in het gezelschap van Stuart Takeyo, een Afrikaanse student die met een beurs wetenschappelijk onderzoek verrichtte aan de universiteit van Oslo en die sindsdien spoorloos verdwenen is. En dan is er nog VG-journaliste Lise Fagernes, die zich in de zaak vastgebeten heeft en blikbaar over eigen informatiebronnen beschikt.

Lille Tambur is een spannende politieroman, Kjell Ola Dahls meest ambitieuze tot hiertoe. Ook nu verschaft de auteur de lezer weer inzicht in de psyche van het centrale duo. Frølich zit nog met de breuk met zijn partner in het hoofd, en hij heeft het moeilijk om hoogte te krijgen van Lise Fagernes. Gunnarstranda's rookverslaving heeft hem met longemfyseem opgezaald, hij begint te reflecteren over de dood, maar ook nu blijkt stoppen met roken niet evident...

In 2005 verscheen Den fjerde raneren. Er zijn twee dingen die zelfs verstandige mensen blijkbaar vaak uit hun evenwicht brengen: geld en vrouwen. Beloof iemand een onmogelijk hoge interest voor zijn spaargeld en er is best een kans dat hij toehapt. Niets is zo flatterend als aandacht krijgen van een knappe vrouw.

Politiemensen zijn ook maar mensen. Dat ondervindt Frank Frølich. Tijdens een politierazzia komt hij toevallig (?) in contact met de knappe Elisabeth Faremo, die blijkbaar maar al te graag het bed met hem wil delen. "Franken", niet meer van de allerjongsten en ook niet van de knapsten, zou zich natuurlijk meer moeten afvragen waarom juffrouw Faremo zo geïnteresseerd in hem is. Dat doet hij echter niet en dat zal hem natuurlijk zuur opbreken.

Die Elisabeth Faremo blijkt namelijk de zus van een gevaarlijke gangster te zijn. Er wordt al snel iemand vermoord en Faremo's broer is één van de verdachten. Gunnarstranda leidt het onderzoek maar kan de "verbrande" Frølich nu natuurlijk niet als zijn assistent gebruiken.

De relatie tussen Gunnarstranda en Frølich is door het hele gebeuren ook flink bekoeld:

Gunnarstrandas kulde. Men det var en del av ham. Problemet var bare at han aldri hadde fått føle den før, ikke på denne måten. (88)¹¹

Gunnarstranda is er van in het begin van overtuigd dat z'n assistent er op de één of andere manier ingeluisd is en zal later nog in hoge mate geïrriteerd uitroepen: *Du og kvinnfolk. Hva er det med deg? (177)¹²*

"Avspasering" wordt de voorlopige oplossing: Franken heeft nog heel wat overuren staan,

---

¹¹ Gunnarstranda's stem had kil geklonken. Dat paste bij hem, maar het probleem was dat hij die kilte nog nooit had gevoeld, niet op deze manier. (86) (vertaling Carla Joustra)

¹² Jij en vrouwen. Wat is dat toch met jou? (165) (vertaling Carla Joustra)

en neemt een tijdje "vakantie", maar kan het natuurlijk niet laten om dan maar op z'n eentje rond te gaan snuffelen en ook daar komen vanzelfsprekend weer vodden van. Zeg nu zelf: bewijsmateriaal in de fik steken, dat past toch helemaal niet voor een politieman, ook al is het dan als wraakneming bedoeld?

De norse Gunnarstranda, die minder dan in de voorgaande romans op de voorgrond treedt, beleeft ook een persoonlijke minitragedie: zijn geliefde goudvis Kalfatrus legt het loodje:

Men det som plaget ham nå var avskjeden. Han hadde kastet fisken i søpla – noe han nå, i ettertankens rom for anger og tvil, forestilte seg var en lite verdig avskjed med en mangeårig følgesvenn. Denne tanken plaget ham. Men på den annen side: Å begrave fisken ville vært latterlig. Alternativet ville vært å kaste den i toalettet. Spent mellom disse to handlingsalternativene ga svaret seg selv, hadde han ment, og han hadde kastet fisken i søppeldunken på vei til jobb. Men tanken på handlingens tvilsomme etiske dimensjon gjorde at han mistet tråden i arbeidet, den fikk ham til å falle i staver og da telefonen ringte var det som å bli vekket av et iltert vekkerur. (189) ¹³

Dat Kjell Ola Dahl zo'n paragraaf probleemloos kan inlassen zegt niet alleen veel over zijn stilistische kwaliteiten, maar ook over zijn vermogen om karakters overtuigend te beschrijven.

Kjell Ola Dahl kreeg voor Den fjerde raneren opnieuw veel lof toegezwaard. Kurt Hanssen heeft het over een " Spannende politikrim med en ekstra vri." ¹⁴ Ole Jacob Hoel noemt het boek een "Effektiv og underholdende krim med fin fordypning av forfatterens faste typegalleri" ¹⁵. Alleen Yngvar Ustvedt in VG vond dat het boek de vergelijking met z'n voorgangers niet kan doorstaan: "hele greia blir etter hvert for innviklet og rar til å bli skikkelig spennende." ¹⁶

Svart engel (2007) begint ermee dat Frølich meer dan genoeg heeft gekregen van Einzelgänger Gunnarstranda en zijn overplaatsing naar de dienst vermiste personen heeft gevraagd en gekregen. Gunnarstranda krijgt een nieuwe partner toegewezen: Ivar Killi. Het klikt helemaal niet tussen die twee en het wordt nog erger wanneer Gunnarstranda Killi aanmeldt wegens overmatig geweld tijdens een arrestatie, iets wat hem niet populair maakt bij de collega's.

Killi gaat met ziekteverlof en wordt een paar weken later 's avonds in Oslo doodgeschoten. Gunnarstranda leidt het onderzoek naar de moord maar de situatie wordt

---

¹³ Maar hij werd vooral geplaagd door het afscheid. Hij had de vis in de vuilnisemmer gegoooid, iets wat hij nu, bij nader inzien, beschouwde als een onwaardig afscheid van een jarenlange huisgenoot. Die gedachte plaagde hem. Maar het zou toch ook bespottelijk zijn om een vis te begraven. Een ander alternatief was het toilet geweest. Twijfelend tussen twee mogelijkheden had hij gekozen voor de op dat moment meest logische oplossing en hij had de vis op weg naar zijn werk in een vuilnisbak gegoooid. Toch zorgde de twijfelachtige moraal achter deze handeling ervoor dat hij zijn gedachten niet bij zijn werk kon houden, af en toe verzonk hij in gedachten en toen de telefoon ging, leek het alsof hij wakker schrok van een fel rinkelende wekker. (177) (vertaling Carla Joustra)

¹⁴ Spannende politieroman met een extra draai.

¹⁵ effectieve en onderhoudende krimi waarin de auteur zijn vaste personengalerij mooi uitdiept

¹⁶ het hele zaakje wordt na verloop van tijd te ingewikkeld en bizar om echt spannend te blijven

spoedig onhoudbaar en na een heftige discussie met zijn directe overste Rindal wordt Gunnarstranda van het onderzoek afgehaald en naar vermiste personen overgeplaatst, waar Frølich hem weer op zijn dak krijgt.

Frølich (die zoals later zal blijken nog steeds achter zijn pik aanloopt) onderzoekt de verdwijning van de verdwenen zakenadvocaat Welhaven en al spoedig lijkt er een verband te bestaan tussen die verdwijning en de moord op Killi, zodat Gunnarstranda zich toch weer met dat onderzoek begint te moeien...

Svart engel is een ingewikkelde politieroman waarin corrupte agenten en een verdwenen computer een belangrijke rol spelen.

In Kvinnen i plast (2010) zit Frølich vanaf het begin van het onderzoek naar de moord op Veronika Undset slecht in zijn vel: hij had de vrouw die vermoord (en waarschijnlijk daarvoor ook verkracht) werd een paar dagen eerder gearresteerd en beboet voor cocaïnebezit en daarna ontdekt dat ze de verloofde was van zijn jeugdvriend Karl Anders Fransgård... Ondertussen moet Frølich zich ook nog bezighouden met een andere zaak waarin de verdwijning van een Afrikaanse jonge vrouw die een zomercursus aan de Universiteit van Oslo volgde, centraal staat.

Het onderzoek schiet (zoals vaak in politieromans) aanvankelijk niet goed op: eerst moet er (zoals vaak in politieromans) er nog iemand vermoord worden. En op een cruciaal moment, wanneer er toch een doorbraak staat aan te komen, vindt een ander lid van Gunnarstranda's team het nodig om "cavalière seule" te spelen... En voor de lezer komt er ook slecht nieuws...: het lijkt best mogelijk dat er met Kvinnen i plast definitief een einde komt aan de altijd al moeizame samenwerking tussen Gunnarstranda en Frølich.

De plot zit behoorlijk ingenieus in mekaar, dus best niet te lang over de lectuur van het boek doen. En om te illustreren dat twee recensenten die het allebei een goed boek vonden toch van mening kunnen verschillen de volgende citaten:

Leif Ekle:

Kjell Ola Dahl makter som mange ganger for å skape et rammeverk og et plott der alt er uhyre innviklet og få ting er det de ser ut til å være. [...] "Kvinnen i plast" nærmest krever å bli lest.

Anique Mulder:

Er hoeft niet geworsteld te worden met ingewikkelde wendingen en een onbegrijpelijk plot. [...] weet de lezer zeker een aantal uren te boeien

Noten

Dødens investeringer

Kjell Ola Dahl, Dødens investeringer, Oslo (Gyldendal) 2007, ISBN 978-82-05-36666-4 (eerste uitgave 1993)

Kjell Ola Dahl, Gevangen in het web, vertaald door Carla Joustra, Utrecht (Signatuur), 2008, ISBN 978-90-5672-251-7

En liten gyllen ring

Kjell Ola Dahl, En liten gyllen ring, Oslo (Gyldendal/Bokklubben Krim og Spenning), 2000, ISBN 82-525-4008-2

Kjell Ola Dahl, Een kleine gouden ring, vertaald door Carla Joustra, Utrecht (Signature), 2002, ISBN 90-5672-038-4

Mannen i vinduet

Kjell Ola Dahl, Mannen i vinduet, Oslo (Gyldendal Krim), 2002, ISBN 82-05-29990-0

Kjell Ola Dahl, De etalagemoord, vertaald door Carla Joustra, Utrecht (Signature), 2003, ISBN 90-5672-065-1

Het citaat van Terje Stemland over Mannen i vinduet komt uit Aftenposten Morgen van 25.09.2001.

Het citaat van Øystein Rottem over Mannen i vinduet komt uit Dagbladet van 01.10.2001

lille tambur

Kjell Ola Dahl, Lille tambur, Oslo (Gyldendal Krim), 2004², ISBN 82-05-32503-0

Kjell Ola Dahl, Een meer van leugens, vertaald door Carla Joustra, Utrecht (Signature), 2005, ISBN 90-5672-145-3

Den fjerde raneren

Kjell Ola Dahl, Den fjerde raneren, Oslo (Kagge), 2006, ISBN 82-489-0610-8.

Kjell Ola Dahl, De vierde overvaller, vertaald door Carla Joustra, Utrecht (Signature), 2006, ISBN 90-5672-202-6

Het citaat van Kurt Hanssen komt uit Dagbladet van 05.09.2005
<http://www.dagbladet.no/kultur/2005/09/05/442378.html>

Het citaat van Ole Jacob Hoel komt uit Adresseavisen van 05.09.05
<http://www.adressa.no/kultur/bok/bokanmeldelser/article557847.ece>

Het citaat van Yngvar Ustvedt komt uit VG van 11.09.05
<http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=289904>

Svart engel

Kjell Ola Dahl, Svart engel, Oslo (Kagge forlag), 2008, ISBN 978-82-489-0774-9

Kjell Ola Dahl, Wraakengel, vertaald door Carla Joustra, Utrecht (Bruna), 2009, ISBN 978-90-229-9534-1

Kvinnen i plast

Dahl, Kjell Ola, Kvinnen i plast, Oslo (Gyldendal) 2011 ISBN: 978-82-05-40802-9

Dahl, Kjell Ola, De vrouw in plastic, vertaald door Carla Joustra en Ingrid Hilwerda, Utrecht (A.W. Bruna), 2011, ISBN 978-90-229-9923-3

De recensie van Leif Ekle is te vinden op
<http://www.nrk.no/nyheter/kultur/litteratur/1.7031683>

De recensie van Anique Mulder op
http://www.crimezone.nl/web/Thriller/9789022999233_De-vrouw-in-plastic.htm